

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การนำเสนอโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา แยกเป็นโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1. ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 101 ส 102 ประเทศของเรา ส 203 ส 204 เพื่อนบ้านของเรา ส 305 ส 306 โลกของเรา
2. ศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวปฏิบัติ
3. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชนที่มีชีวิตครอบครัวไม่มีคุณภาพ และเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวที่ควรสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งสิ้น 98 คน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางโครงสร้างเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน พิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากครูสังคมศึกษา จำนวน 174 คน ได้พิจารณาความเหมาะสมเพื่อนำมาเป็นแนวทางประกอบการสร้างโปรแกรม

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว เกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชนที่มีชีวิตครอบครัวไม่มีคุณภาพ และเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างโครงร่าง หรือขอบเขตวิชาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว และการบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชนที่มีชีวิตครอบครัวไม่มีคุณภาพประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติไม่เหมาะสม และปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวที่ควรสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย บทบาท หน้าที่ และความสำคัญของครอบครัว แนวทางในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพดี และการเตรียมการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาวชีวิตครอบครัว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชนที่มีชีวิตครอบครัวไม่มีคุณภาพ และการจัดเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวที่ควรสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับความเหมาะสมในการบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจคำตอบ
(Check-list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมในการบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการสอดแทรกเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวในการสอนสังคมศึกษา โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสังคมศึกษา เป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scale)

2. นำแบบสอบถามชุดที่ 1 ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 17 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. นำแบบสอบถามชุดที่ 2 ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 20 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การสุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Stratified Sampling) จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่

1.1 นักวิชาการด้านเนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว

1.1.1	นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา	5	ท่าน
1.1.2	นักประชากรศาสตร์	5	ท่าน
1.1.3	นักคหกรรมศาสตร์	5	ท่าน
1.1.4	นักจิตวิทยา	5	ท่าน

1.2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

1.2.1	แพทย์ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	5	ท่าน
-------	--	---	------

- 1.2.2 นักกฎหมายด้านคดีเด็กและเยาวชน 5 ท่าน
- 1.2.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจกองสวัสดิภาพ เด็กและเยาวชน 5 ท่าน
- 1.2.4 เจ้าหน้าที่วิจัยและประเมินผลสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
และประสานงาน เยาวชนแห่งชาติ 5 ท่าน
- 1.2.5 อาจารย์แนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 ท่าน
- 1.3 นักการศึกษาด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
 - 1.3.1 นักการศึกษาด้านหลักสูตรสังคมศึกษา 5 ท่าน
 - 1.3.2 นักการศึกษาด้านพัฒนาแบบเรียนสังคมศึกษา 3 ท่าน
 - 1.3.3 นักการศึกษาเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา 5 ท่าน
 - 1.3.4 ศึกษาพิเศษวิชาสังคมศึกษา กรมสามัญศึกษา 5 ท่าน
 - 1.3.5 หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา 5 ท่าน
 - 1.3.6 ครูสอนสังคมศึกษา ระดับ ม.1 5 ท่าน
 - 1.3.7 ครูสอนสังคมศึกษา ระดับ ม.2 5 ท่าน
 - 1.3.8 ครูสอนสังคมศึกษา ระดับ ม.3 5 ท่าน
- 1.4 ผู้ปกครองนักเรียน
 - 1.4.1 ผู้ปกครองนักเรียน ระดับ ม.1 5 ท่าน
 - 1.4.2 ผู้ปกครองนักเรียน ระดับ ม.2 5 ท่าน
 - 1.4.3 ผู้ปกครองนักเรียน ระดับ ม.3 5 ท่าน

รวมตัวอย่างประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว

98 คน

2. กลุ่มครูสังคมศึกษา ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวน 29 โรงเรียน แล้วสุ่มครูที่สอนวิชาสังคมศึกษามาระดับชั้นละ 2 คน รวมตัวอย่างประชากรที่เป็นครูสังคมศึกษา

174 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสองกลุ่ม 272 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปถามกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้รับและส่งด้วยตนเอง

2. เครื่องมือชุดที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทั้งส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง และบางส่วนใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ด้วยการลงทะเบียนทั้งส่งไปและส่งกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามชุดที่ 1

1.1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ แล้วเสนอในรูปแบบตารางและบรรยาย

1.2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า กำหนดคะแนนเป็น 4 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับคะแนน	4
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับคะแนน	3
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับคะแนน	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับคะแนน	1

จากการกำหนดค่าดังกล่าว นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งการแปลความของค่ามัธยฐานเลขคณิตกำหนดไว้ดังนี้

3.56 - 4.00	ความหมาย	เห็นด้วยกับปัญหานั้นมากที่สุด
2.56 - 3.55	ความหมาย	เห็นด้วยกับปัญหานั้นมาก
1.56 - 2.55	ความหมาย	เห็นด้วยกับปัญหานั้นน้อย
1.00 - 1.55	ความหมาย	เห็นด้วยกับปัญหานั้นน้อยที่สุด

ในการนำความเห็นไปพิจารณาเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการสร้าง เครื่องมือชุดที่ 2 ผู้วิจัย ใช้ค่ามัธยิม เลขคณิตในเกณฑ์ 2.56 คือ ในระดับมากขึ้นไป เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามชุดที่ 2

1.3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เสนอในรูปความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามชุดที่ 2

2.1 แบบสอบถามแบบ เลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและบรรยาย

2.2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า กำหนดค่าแนบ เป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	คะแนน 5
เหมาะสมมาก	มีค่าเท่ากับ	คะแนน 4
เหมาะสมปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	คะแนน 3
เหมาะสมน้อย	มีค่าเท่ากับ	คะแนน 2
เหมาะสมน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	คะแนน 1

จากการกำหนดค่าดังกล่าว นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยิม เลขคณิต และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแปลความของค่ามัธยิม เลขคณิต กำหนดไว้ดังนี้

4.56 - 5.00	หมายความว่า	หัวข้อที่บูรณาการนั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด
3.56 - 4.55	หมายความว่า	หัวข้อที่บูรณาการนั้นมีความเหมาะสมมาก
2.56 - 3.55	หมายความว่า	หัวข้อที่บูรณาการนั้นมีความเหมาะสมปานกลาง
1.56 - 2.55	หมายความว่า	หัวข้อที่บูรณาการนั้นมีความเหมาะสมน้อย
1.00 - 1.55	หมายความว่า	หัวข้อที่บูรณาการนั้นมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ในการนำความเห็นไปพิจารณาจัดโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยใช้ค่ามัธยิม เลขคณิตในเกณฑ์ 2.56 คือในระดับ เหมาะสมปานกลางขึ้นไป จึงจะนำไป เป็นเกณฑ์พิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างโปรแกรม

3. สูตรที่ใช้ในการหาค่าสถิติ

3.1 สูตรหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนประชากรที่ตอบคำถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

3.2 สูตรหาค่ามัชฌิม เลขคณิต

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยหรือมัชฌิม เลขคณิต

$\sum fx$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้ให้ข้อมูล

(ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 80)

3.3 สูตรหาค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. แทน ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx$ แทน ผลรวมของคะแนนดิบทั้งหมด

$\sum fx^2$ แทน ผลบวกของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนนกำลังสอง

N แทน จำนวนผู้ให้ข้อมูล

(ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 81)

4. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด เสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

การสร้างโปรแกรม

1. นำข้อมูลที่ได้จากหนังสือ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว และงานวิจัยพื้นฐาน จากเครื่องมือชุดที่ 1 และ 2 กับโครงร่างการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว มาประกอบเป็นเกณฑ์ในการสร้างโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวกับวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีลักษณะ เป็นแผนปฏิบัติการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 โดยการสอดแทรกการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวในส่วนที่สามารถผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม หน่วย เนื้อหาจัด เป็นกลุ่มให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 5 ประการคือ

- 1.1 ตระหนักในความสำคัญของระบบครอบครัวที่ดี เป็นพื้นฐานของชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพ
- 1.2 ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการมีชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพ
- 1.3 ทักษะที่ดีคือความรับผิดชอบตบามบทบาท หน้าที่ของตนที่พึงมีต่อครอบครัวและสังคม
- 1.4 ความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตตนเองและชีวิตครอบครัวให้มีคุณภาพ
- 1.5 ความพร้อมที่จะป้องกัน และแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในชีวิตตนเองและชีวิตครอบครัวได้ถูกต้อง เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และสภาพสังคม

เป้าหมายทั้ง 5 ข้อนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และขอบข่ายเนื้อหาของการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว ซึ่งจะนำไปบูรณาการกับ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ลักษณะของโปรแกรม จัดเรียงลำดับตาม เป้าหมายของการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัว สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1-3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1-4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1-5 เพื่อให้มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกันไปตลอดทั้ง 3 ชั้น (Spiral) แต่ละเป้าหมายของโปรแกรมประกอบด้วยความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการศึกษาเพื่อชีวิตครอบครัวที่บูรณาการกับวิชาสังคมศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและการประเมินผล

2. นำโปรแกรมที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 27 ท่าน ประเมินผลว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพื่อนำโปรแกรมมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ คือ

- 3 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอมีความเหมาะสมมาก
- 2 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอมีความเหมาะสมปานกลาง
- 1 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอต้องปรับปรุง

3. นำข้อมูลจากแบบประเมินผลของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

แล้วแปลความหมายของค่ามัชฌิมเลขคณิตที่คำนวณได้ โดยถือเกณฑ์ ดังนี้

- 2.56 - 3.00 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอมีความเหมาะสมมาก
- 1.56 - 2.55 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอมีความเหมาะสมปานกลาง
- 1.00 - 1.55 หมายถึง โปรแกรมที่น่าเสนอต้องปรับปรุง

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินโปรแกรมบูรณาการประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 3.1 นักการศึกษาทางการสอนสังคมศึกษา จำนวน 5 คน
- 3.2 นักการศึกษาทางด้านหลักสูตรจากกรมวิชาการ จำนวน 3 คน
- 3.3 ศึกษานิเทศก์สายวิชาสังคมศึกษาจากกรมสามัญศึกษา จำนวน 3 คน
- 3.4 นักการศึกษาทางด้านคหกรรมศาสตร์ จำนวน 3 คน
- 3.5 นักการศึกษาทางด้านประชากรศึกษา จำนวน 3 คน
- 3.6 ครูสอนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน

รวมจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 27 ท่าน (ดูรายชื่อภาคผนวก ก. หน้า 184)

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินโปรแกรมและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงโปรแกรมแล้วนำเสนอโปรแกรมฉบับสมบูรณ์